

ธรรมชาติมนุษย์กับการศึกษาหลักเบญจศีล Human nature and the study of Five Precepts principles

พระครูอุเทศธรรมสาทิส อชิโต (เร็นรวาย)

PhrakruUdesdhammasadis Achitho (Ruenruai)

พระครูอุทิศธรรมพินัย (ประดล)

PhrakruUtisDharmapinay (Phradol)

พระมหาไมตรี อาสภชโย

Phramaha Maitree Asapachayo

วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี

Uthai Thani Buddhist College

E-mail: adisak.rue@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ตั้งใจเขียนขึ้นเพราะต้องการศึกษาถึงธรรมชาติของมนุษย์กับการศึกษาหลักเบญจศีลเพื่อนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับแนวคิดตะวันตก เพื่อความหวังความสุขสงบเพราะหลักธรรมให้เจริญอกงามมากยิ่งขึ้น

เรื่องธรรมชาติและความต้องการของมนุษย์จะช่วยให้เราเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นได้ดีขึ้นและนำไปสู่การยอมรับความแตกต่างของมนุษย์ได้ เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ด้วยความรู้และความเข้าใจและความมีอยู่หรือเป็นอยู่จริง ตามธรรมชาติของมนุษย์ในทางพระพุทธศาสนาพระพุทธองค์ทรงมีหลักพุทธวิธีในการนำข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานนี้มาใช้ในการพัฒนามนุษย์เพื่อขัดเกลาจิตใจส่วนการที่บุคคลไม่สนใจที่จะศึกษานำเอาหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งจะช่วยให้เราสามารถตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้อย่างถูกต้องอันนำไปสู่การมีความสัมพันธ์มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงธรรมชาติของมนุษย์ และเข้าถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผู้เขียนจึงได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย สื่อออนไลน์ และแนวความคิดจากนักวิชาการหลายท่าน เพื่อทราบถึงข้อปฏิบัติถึงธรรมชาติของมนุษย์ในเบื้องต้นจะได้ปฏิบัติตนถูกต้องตามแบบที่ควรจะเป็นตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์

คำสำคัญ: ศีล 5, ธรรมชาติ, มนุษย์

ABSTRACTS

This article is intended to be written because it wants to study human nature. How is human action and how to behave according to the five precepts in modern times Human nature and needs will help us to understand ourselves and others better. And lead to the recognition of human differences in order to live together in a happy society with knowledge and understanding and being or being real According to human nature in Buddhism, the Buddha has a Buddhist method of applying this basic practice in human development to sharpen the mind. As for the individual's lack of interest in studying, apply principles in our daily life that will enable us to accurately meet the needs of others, leading to a healthy human relationship. To achieve an understanding of human nature and access to Buddhist principles the author has studied information from research papers, online media, and ideas from many scholars. To know the preliminary practice of human nature in order to behave correctly as it should be according to the Buddha's teachings.

Keywords: Five Precepts, Nature, Human

บทนำ

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงคำสอนให้ได้เห็นว่าธรรมชาติของมนุษย์มีทั้งดีและชั่วติดตามตัวมาแต่ชาติก่อน กล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนายอมรับเรื่องอดีตชาติกาล เรื่องการเวียนว่ายตายเกิด ช่วงเวียนว่ายตายเกิดก็ได้สั่งสมทั้งดีทั้งชั่ว ดี ชั่วเหล่านั้นไม่ได้หายไปไหน ยังคงอยู่ในจิตของเขา เขาล้วนเกิดมาพร้อมทั้งดีและชั่วอยู่แล้ว จะดีมากขึ้นถ้าได้มาอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ได้รับการฝึกฝนอบรมที่ดี และอาจจะชั่วได้ ถ้าได้รับการกระตุ้นให้ชั่ว หรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี มนุษย์มีเหตุผลและปัญญาสามารถแก้ไขปัญหากำหนดชะตาชีวิต และรับผิดชอบตนได้ ทุกสิ่งอย่างตกอยู่ภายใต้กฎของธรรมชาติที่มีการเปลี่ยนแปลง และวิวัฒนาการมนุษย์ที่มีสิทธิเสรีภาพความเท่าเทียมกันทางธรรมชาติ มนุษย์ไม่ได้ถูกกำหนดด้วยสิ่งใด แม้ว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ของมนุษย์ ความรู้ความจริงทั้งหลายต้องเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ต้องสามารถนำมาใช้ให้เกิดสุขแก่มนุษย์เท่านั้น (วศิน อินทสระ, 2541)

จากเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันส่งผลให้ปล่อยตนเองให้หลงไปตามกิเลสตัณหา จนขาดความยับยั้งชั่งใจ สร้างเวรภัยต่อกันไม่สิ้นสุด ขาดความละเอียดเกรงกลัวต่อบาปต่อความชั่วทั้งหลาย ขาดขันติความอดทนต่อการกระทบกระทั่ง ขาดเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ ธรรมชาติของมนุษย์ ธรรมชาติได้สร้างสิ่งที่ดีที่สุดเหมาะสมที่สุดให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน โดยมีการคัดเลือกพันธุตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต สิ่งมีชีวิตใดที่มีความสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ สิ่งมีชีวิตนั้นก็จะสามารถอยู่รอด และสามารถถ่ายทอดลักษณะเด่นนั้น ๆ มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างดียิ่ง มนุษย์จึงยังสามารถดำรงเผ่าพันธุ์ของตนไว้ได้จนถึงปัจจุบัน ธรรมชาติของคนนั้นเห็นแก่ตัว โอ้อวดตนเอง เอาแต่ใจตัวเองยื้อแย่งแข่งกันโดยไม่มีขอบเขตที่สิ้นสุดถ้าพบกับความทุกข์ยากแล้วจึงจะลดความเห็นแก่ตัวลง (พระปลัดสมบัติ จิตติญาณ, 2541)

มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ เป็นทั้งผู้สร้างและผู้ทำลาย อะไรก็เกิดขึ้นได้ด้วยน้ำมือของมนุษย์ทั้งในแง่ของการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ การสรรค์สร้างสิ่งดี ๆ และในอีกแง่หนึ่งหลายสิ่งหลายอย่างก็ถูกทำลายด้วยน้ำมือมนุษย์ ทำลายได้แม้กระทั่งประเทศชาติแผ่นดินเกิดของตนเอง ธรรมชาติของมนุษย์ในทัศนะของพุทธทาสภิกขุเป็นทัศนะที่เน้นการปฏิบัติ กล่าวคือ การศึกษาความเป็นจริงของชีวิตมนุษย์และโลกธรรมชาติอย่างเข้าใจตามความเป็นจริง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพราะการที่มนุษย์จะสูงส่งหรือหลุดพ้นจากความทุกข์ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยตนเองกระทำเองอย่างถูกต้อง และหน้าที่หลักของมนุษย์ก็คือการปฏิบัติเพื่อทำลายความเห็นแก่ตัวของแต่ละคนให้หมดไป ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใครหรือนับถือศาสนาใดแต่สิ่งที่มนุษย์ควรกระทำก็คือ ศึกษาและการปฏิบัติให้เข้าถึงแก่นแท้ของคำสอนในศาสนาตน พุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวว่า “ธรรมชาติของมนุษย์” คือ สัตว์ที่ต้องเป็นไปตามกฎของธรรมชาติ ต้องทำหน้าที่ตามธรรมชาติ และจะได้รับผลจากธรรมชาติ (พุทธทาสภิกขุ, 2538)

ในอดีตนั้นบุคคลทั้งหลายมีอุปนิสัยและความประพฤติที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีศีล มีธรรม ซึ่งศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวของจิตใจเพราะบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด แนบแน่น ผู้คนไปมาหาสู่กันด้วยความเอื้ออาทรต่อกัน คนในสมัยอดีตกาลเกรงกลัวต่อบาปกรรม และจะมีความประพฤติในหลักพระพุทธศาสนา คือ ศีล มนุษย์มีอิสรภาพที่จะแสวงหาความหมายให้กับชีวิตของตนเอง ซึ่งเป็นอิสระ

และเสรีภาพเฉพาะตัว โดยถือว่าความสุข ความทุกข์นั้นขึ้นอยู่กับตัวเราเอง เมื่อเลือกกระทำการสิ่งใดต้องรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้นตามมา มนุษย์มีความต้องการ ความต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นสูงสุดจะลดความทะยานอยาก มีความพอใจกับสภาวะปัจจุบันที่ได้กระทำอยู่ เป็นต้น (พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคุณ และคณะ, 2561)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ธรรมชาติของมนุษย์ คือ สัตว์ที่ต้องเป็นไปตามกฎของธรรมชาติ ต้องทำหน้าที่ตามธรรมชาติ และจะได้รับผลจากธรรมชาตินั้น ๆ ธรรมชาติที่มนุษย์มีเปรียบเสมือนสรรพสิ่งได้แก่ ตกอยู่ภายใต้อำนาจของกฎธรรมนิยาม หรือกฎไตรลักษณ์ ได้แก่ ต้องเปลี่ยนแปลง ไม่เที่ยงแท้ (อนิจจตา) มีความขัดแย้ง บีบคั้น กดดันอยู่ภายในตลอดเวลา (ทุกขตา) และหาตัวตนที่แท้จริงโดยปรมาตม์ไม่ได้ (อนัตตตา) ธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ ซึ่งอาจจะมีรายละเอียดปลีกย่อยเพิ่มเติมขึ้นอยู่กับสถานการณ์และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง ด้านต่าง ๆ เป็นต้น

ตามที่ได้เขียนได้ศึกษาทางเอกสาร งานวิจัย และสื่อออนไลน์จะมีความเชื่อว่าการศึกษาคือ กุญแจสำคัญในการประพาสปฏิบัติตน มนุษย์ทั้งหลายมีความเกี่ยวข้องกันกับธรรมชาติของมนุษย์อย่างแยกไม่ออก มนุษย์สร้างปัญหาเพราะมนุษย์มีการกระทำ มนุษย์สร้างปัญหาเพราะธรรมชาติของมนุษย์เป็นสาเหตุหลักที่กล่าวเช่นนี้เพราะว่า ธรรมชาติของมนุษย์บางอย่างเป็นตัวบ่งการให้มนุษย์สร้างปัญหา หากมองจากทฤษฎีของการเป็นมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในสังคม จะพบว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์เกิดขึ้นในสังคม เป็นสมาชิกของสังคม เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากสังคมเพราะมนุษย์เชื่อว่าการเกิดขึ้นในสังคม ถูกเลี้ยงดู ได้รับการศึกษาจากสังคม จะทำให้มนุษย์แสวงหาชีวิตที่ดีที่สุดได้ หมายความว่าสังคมมีความสำคัญต่อมนุษย์ มนุษย์จะแสวงหาชีวิตที่ดีที่สุดได้เท่านั้น มนุษย์ไม่สามารถหาชีวิตที่ดีที่สุดได้หากปราศจากสังคมมนุษย์ต้องใช้ต้องปฏิบัติตามหลักศีล 5 เพราะศีล 5 จะช่วยควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ทางกาย ทางวาจาและทางใจให้เรียบร้อยดีงาม จากเหตุผลดังกล่าวธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนจำเป็นจะต้องมีศีล 5 เพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เป็นปกติและทำให้ตนเองนั้นรู้จักระงับขังใจตนเอง

ธรรมชาติและความต้องการของมนุษย์

ธรรมชาติของมนุษย์ (Human nature) คาร์ล โรเจอร์ส (Carl Rogers) มีความเห็นว่า ธรรมชาติของมนุษย์เป็นสิ่งที่ดีและมี ความสำคัญมาก โดยมีความพยายามที่จะพัฒนาร่างกายให้มีความเจริญเติบโตอย่างมีศักยภาพสูงสุด โรเจอร์ส ตั้งทฤษฎีขึ้นมาจากการศึกษาปัญหาพฤติกรรมของคนไข้จากคลินิกการรักษาคนไข้ของเขา และได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับบุคลิกภาพที่เกิดจากสุขภาพเป็นอย่างมาก ทฤษฎีของโรเจอร์เน้นถึง เกียรติของบุคคล ซึ่งบุคคลมีความสามารถที่จะทำการปรับปรุงชีวิตของตนเองเมื่อมีโอกาสเข้ามามีใช้จะเป็นเพียงแต่เหยื่อในขณะที่มีประสบการณ์ในสมัยที่เป็นเด็ก หรือจากแรงขับของจิตใต้สำนึก แต่ละ บุคคลจะรู้จักการสังเกตสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเรา โดยมีแนวทางเฉพาะของบุคคล กล่าวได้ว่า เป็นกา รับรู้สภาพสิ่งแวดล้อมซึ่งมีความสำคัญมาก โรเจอร์ เชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมีตัวตน 3 แบบ 1. ตนที่ตนมองเห็น (Self Concept) ภาพที่ตนเห็นเองว่าตนเป็นอย่างไร มีความรู้ ความสามารถ ลักษณะเพราะตนอย่างไร เช่น สวย รวย เก่ง ตำด้อย ขี้อาย ฯลฯ การมองเห็นอาจจะไม่ ตรงกับข้อเท็จจริงหรือภาพที่คนอื่นเห็น 2. ตนตามที่เป็น

จริง (Real Self) ตัวตนตามข้อเท็จจริง แต่บ่อยครั้งที่ตนมองไม่เห็น ข้อเท็จจริง เพราะอาจเป็นสิ่งที่ทำให้รู้สึกเสียใจ ไม่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น เป็นต้น 3. ตนตามอุดมคติ (Ideal Self) ตัวตนที่อยากมีอยากเป็น แต่ยังไม่มีไม่เป็นในสภาวะปัจจุบัน เช่น ชอบเก็บตัว แต่อยากเก่งเข้าสังคม เป็นต้น ถ้าตัวตนทั้ง 3 ลักษณะ ค่อนข้างตรงกันมาก จะทำให้มีบุคลิกภาพมั่นคง แต่ถ้าแตกต่างกันสูง จะมีความสับสนและอ่อนแอด้านบุคลิกภาพ (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2544)

ความเข้าใจของธรรมชาติมนุษย์ เป็นสาระสำคัญของผู้นำองค์กร หรือผู้บังคับบัญชา ซึ่งทั้งสองนี้มีฐานะในการเป็นเพื่อนร่วมงาน การเข้าใจถึงธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีดังนี้ 1. การเข้าใจบุคคลทั้งตัว (A Whole Person) ทักษะของย่อมสัมพันธ์กับภูมิหลังของบุคคล ซึ่งเราไม่สามารถแยกทั้งสองออกจากกันได้ อย่างเดียวกับการแยกอารมณ์กับสภาพร่างกายออกจากกันย่อมทำไม่ได้ เมื่อผู้บังคับบัญชามีผู้ร่วมงานเข้ามาในองค์กรแล้ว ซึ่งหมายความว่าผู้ร่วมงานจะผูกพันกับสายโยงใยต่างๆ อาทิเช่น พวกเพื่อนฝูง พรรคพวก ครอบครัว ฯลฯ ดังนั้นผู้บังคับบัญชาต้องเข้าใจถึงผู้ร่วมงานว่าเขาเป็นใคร มีพันธกรณีต่อใครและอย่างไร จะได้ใช้สิ่งจูงใจได้ถูกต้องและเหมาะสมเป็นรายกรณี 2. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ผู้ร่วมงานในองค์กรมีความคล้ายกันหลายประการ อาทิเช่น สถานภาพทางเพศ มีความต้องการ มีความคิด มีความรู้สึก และมีความสภาวะทางอารมณ์คล้ายคลึงกัน ในขณะเดียวกันนั้นก็มีความแตกต่างกันในความคล้ายกันอีกหลายประการ อาทิเช่น สถานภาพทางเพศเหมือนกัน ย่อมมีความแตกต่างกันในความต้องการ บางคนต้องการอิสระ บางคนต้องการภรรยา บางคนสุขุม เยือกเย็น ควบคุมอารมณ์ได้ แต่บางคนอารมณ์ร้อนควบคุมไม่ได้ จึงทำให้เรื่องของผู้บังคับบัญชาในองค์กรต้องเข้าใจธรรมชาติของผู้ร่วมงาน เพื่อจะได้จัดสิ่งจูงใจให้เหมาะสมต่อไป 3. การจูงใจเกิดพฤติกรรม (Cause Behavior) การแสดงพฤติกรรมของบุคคลแต่บุคคลล้วนแต่มีสาเหตุทั้งสิ้น พฤติกรรมของบุคคลมีผลมาจากความต้องการของบุคคลทั้งสิ้น ถ้าสามารถสนองความต้องการของผู้ร่วมงานได้ ผู้บังคับบัญชีย่อมกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ พนักงานต้องการเลื่อนตำแหน่ง ผู้บังคับบัญชาจึงควรใช้เป้าหมายดังกล่าวเป็นตัวกระตุ้นหรือจูงใจ ให้ผู้ร่วมงานตั้งใจทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ 4. ศักดิ์ศรีของผู้ร่วมงาน (Prestige) เนื่องจากผู้ร่วมงานเป็นมนุษย์ปุถุชน ย่อมมีศักดิ์ศรี มีเกียรติยศ ชื่อเสียง มีความต้องการที่จะได้รับความยอมรับ ต้องการได้รับความเป็นธรรมและความเสมอภาพ ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาพึงจัดกระบวนการบริหารสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่สนองต่อศักดิ์ศรีของมนุษย์ได้อย่างหนึ่ง มิฉะนั้นแล้วผู้ร่วมงานจะเกิดความรู้สึกว่าถูกดูหมิ่นในศักดิ์ศรี และเกียรติยศ ชื่อเสียง ซึ่งผู้ร่วมงานไม่อาจยอมรับได้ ทำให้องค์กรต้องสูญเสียเพื่อนร่วมงานที่มีฝีมือที่ดีไปอย่างน่าเสียดาย (พระสมุห์พุฒิพงษ์ พุทธิวิไล, 2563)

ธรรมชาติของมนุษย์ (Human nature) การศึกษาเรื่องธรรมชาติและความต้องการของมนุษย์ จะช่วยให้เราเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นได้ดีขึ้นแนวคิดเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ ผู้เขียนขอสรุปแนวคิดที่ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ไว้ ดังนี้ คือ

1. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์มีความดั่งามติดตัวมาตั้งแต่เกิด และมนุษย์มีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพเท่าที่ตนเองต้องการ การเคารพและให้เกียรติกันจึงเป็นสิ่งที่ดีเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา

2. ความแตกต่างของมนุษย์ แตกต่างในเรื่องพันธุกรรม ในเรื่องสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันในเรื่องการอบรมเลี้ยงดู วัฒนธรรมที่ตนเองอาศัยอยู่ เรามีความรู้ความสามารถ ความถนัดเฉพาะตัวบุคคล ต่างคนต่างมีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันไป

3. มนุษย์มีแรงจูงใจ ต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น มีแรงจูงใจจะทำกระทำการต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

4. พฤติกรรมทุกอย่างต้องมีสาเหตุ มีที่มาที่ไป บุคคลจะไม่กระทำการสิ่งใด ๆ แบบไร้สติ ไร้ความนึกคิด มีเหตุผลแห่งการกระทำ

5. มนุษย์มีความต้องการ ความต้องการของมนุษย์จะเริ่มจากสิ่งที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และเมื่อความต้องการนั้น ๆ ได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลก็就会有ความต้องการในลำดับที่สูงขึ้นตามลำดับ เช่น ต้องการความรัก ต้องการเกียรติยศชื่อเสียง ฯลฯ

6. มีความต้องการพัฒนาการชีวิต มนุษย์จะพัฒนาการเป็นไปตามช่วงวัย วัยต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ดีพัฒนาการที่เป็นไปตามลำดับขั้นก็จะสร้างเสริมบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นประสบการณ์ของบุคคลด้วย

7. ต้องการการพักผ่อน การนอนหลับหรือการไปเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจเป็นการทำให้ชีวิตสดชื่นขึ้น

8. มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์ต้องการเพื่อน ต้องการกลุ่ม ต้องการสมาคม

9. ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันมีกรอบในการดำเนินชีวิต

10. มีการศึกษา การอยากรู้ การอยากเข้าใจในสิ่งที่ตนเองไม่รู้ ดังนั้น มนุษย์ต้องเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง และตอบคำถามความอยากรู้ ในแต่ละบุคคลก็แตกต่างกัน (กฤษณา ศักดิ์ศรี, 2534)

สรุปได้ว่าธรรมชาติและความต้องการของมนุษย์ คือ พฤติกรรมที่แสดงออกทั้งภายนอกและภายในของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งถ่ายทอดออกมาด้วยการกระทำทั้งสีหน้า ท่าทาง บ่งบอกผู้ที่สัมผัสได้รับรู้ถึงการกระทำนั้นๆ แต่การกระทำที่ถูกถ่ายทอดออกมาได้ต้องอาศัยปัจจัยหลายๆอย่างเข้ามาทำให้เกิดในสิ่งเหล่านั้น ซึ่งทำให้เกิดขึ้น ส่วนหนึ่งธรรมชาติของมนุษย์สิ่งที่ต้องการมากที่สุดคือการได้รับการยอมรับในสังคม

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ของไอเซน มีจุดเริ่มต้นจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลที่ ไอเซนและพิชบายน์พัฒนาร่วมกันในปี 1980 (Ajzen, 2011b) โดยทั้งสองทฤษฎีนี้มีแนวคิดบนพื้นฐานว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นการกระทำที่มีเป้าประสงค์ (Goal-Directed) หรือเป็นการกระทำที่มีการวางแผนหรือตั้งใจไว้โดยพฤติกรรมของมนุษย์จำนวนมากที่เป็นการกระทำที่สามารถควบคุม (Volitional Control) ที่จะทำหรือไม่ทำก็ได้ อาทิจะดูโทรทัศน์หรือไม่ การตัดสินใจออกไปเลือกตั้ง การจะเลือกซื้อสินค้าชนิดใด เป็นต้น ทั้งนี้ ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ระบุว่า การกระทำของมนุษย์มีลักษณะมีเหตุมีผล โดยมีการประมวลรวบรวมข้อมูลทั้งหมดทั้งที่เป็นข้อมูลชัดเจน (Explicit) และข้อมูลที่เป็นนัยไม่ชัดเจน (Implicit) มาพิจารณาแยกแยะผลต่าง ๆ ก่อนการตัดสินใจจะกระทำหรือไม่กระทำการสิ่งใดและตั้งสมมุติฐานว่า การตัดสินใจทำสิ่งใดของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักคือเจตนา (Intension) ในการกระทำพฤติกรรม หากบุคคลมีเจตนาในการกระทำสูงก็มีโอกาสที่คน

จะทำพฤติกรรมในเรื่องนั้น ๆ มากขึ้น โดยมีปัจจัยพื้นฐานสำคัญ 2 ด้านที่มีผลต่อเจตนา คือปัจจัยทางบุคคล และปัจจัยทางอิทธิพลทางสังคม (Ajzen, 1985, 1991, 2011, 2012) โดยปัจจัยด้านบุคคลได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรม (Attitudetoward Behavior) และด้านอิทธิพลจากสังคมได้แก่การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norms) รายละเอียดตามภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบจำลองทฤษฎีกระทำด้วยเหตุผล

ที่มา : Icek Ajzen and Morris Fishbein (1975)

การกระทำของมนุษย์เป็นอย่างไร จะได้กล่าวโดยสรุปดังต่อไปนี้ ในทางพุทธปรัชญากล่าวว่ามนุษย์มีการกระทำอยู่สามอย่าง คือ หนึ่ง ทางกาย เรียกว่า กายกรรม เช่น การจับ การกระทำความรุนแรงในด้านร่างกาย เป็นต้น ทางวาจา หรือทางการ สื่อสาร พูด เรียกว่า วจีกรรม เช่น การพูด อาจจะพูดชักชวนให้คนกระทำแต่ความดี หรือพูดส่อเสียด ยุแหยง เป็นต้น และข้อสุดท้าย ทางใจ เรียกว่า มโนกรรม เช่น การนึกคิด การอาฆาตพยาบาท เป็นต้น หากมองในการกระทำอาจจะกล่าวได้ว่า ความเป็นมนุษย์ ในแต่ละขณะบุคคลคนเสียใจจะสะท้อนความเสียใจนั้นผ่านหน้าตาที่ปรากฏออกมาอย่างเศร้าสร้อย หรืออาจจะมึนน้ำตา อาจจะร้องไห้ ส่วนในทางตรงกันข้ามคนดีใจอาจจะสะท้อนความดีใจนั้นผ่านออกมาทางสีหน้า เช่น มีหน้าตายิ้มแย้มเอิบอิ่ม เป็นต้น ส่วนคนที่โกรธอาจจะแสดงความโกรธผ่านการขมถ้อย การกล่าวคำพรูสวาท ส่วนคนที่ไม่แสดงออกทางกายหรือทางวาจาอาจจะแสดงออกทางใจ ในส่วนนี้คนที่เห็นเจ้าของการกระทำเห็นได้ชัดที่สุด เป็นต้น

เรื่องนี้ขอยกตัวอย่างการโต้แย้งระหว่างพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับที่มตปัสสิณครนถ์ ในอุปาสิวาสูตร (ม.ม. 13/56-65/53-62.) มัชฌิมนิคาย ในพระสูตรนี้แสดงพรรณนาของพระพุทธานุศาสนากับแนวคิดของนิครนถ์ในเรื่องว่าด้วยการกระทำไหนที่มีโทษมาก

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าถามว่า “ในการทำกรรมอันเป็นบาป นิครนถ์บัญญัติว่ามีกรรมก็อย่าง” นิครนถ์หนุ่มตอบว่าสำนักของนิครนถ์ ไม่ได้บัญญัติกรรม แต่บัญญัติ “ทัณฑ์” แทน “จึงทัณฑ์ที่เป็นบาปมีก็อย่าง” ตอบว่า “มี 3 อย่าง คือ ทัณฑ์ทางกาย วาจา และทางใจ” “อย่างไหนมีโทษมาก” “ทัณฑ์ทางกาย” นิครนถ์หนุ่มตอบ

ในเรื่องนี้พระองค์ถามถึงความแน่ใจของนิครนถ์ที่ตอบเช่นนั้นถึงสามครั้ง นิครนถ์ก็ตอบยืนยันเช่นเดิมนิครนถ์ถามย้อนว่า “แล้วท่านบัญญัติทัณฑ์ก็อย่าง” พระองค์ตอบว่า “ไม่ได้บัญญัติว่าทัณฑ์ แต่บัญญัติว่ากรรม” “พระองค์บัญญัติไว้ว่ามีก็อย่าง” “มีสามอย่าง คือ กรรมทางกาย วาจา และใจ”

พระองค์อธิบายเพิ่มเติมว่า กรรมทางใจมีโทษมากกว่าและทรงเน้นคำตอบของพระองค์ถึงสามครั้งเช่นกัน หลังจากได้ฟังเช่นนั้น นิครนถ์ได้ขออนุญาตกลับสำนัก

พอไปถึงสำนักนิครนถ์หนุ่มรายงานความเป็นไปทั้งหมดให้คณาจารย์ตนเองทราบมีคฤหบดีคนหนึ่งชื่ออุบาสี พอได้ฟังแล้วเกิดความอึดใจ เพราะคิดว่าพระสมณโคตมพุทธไม่ถูกหลัก ประสงค์จะไปโต้แย้งแสดงความรู้ของตนเองเพื่อจะได้ให้คนอื่นเห็นว่าชาวนิครนถ์มีความรู้ความสามารถไม่แพ้คนอื่น พอตกลงกันเรียบร้อยแล้ว อุบาสีคฤหบดีจึงได้ไปยกวาทะในสำนักของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลังจากได้รับการเชื่อเชิญให้หนึ่งจึงเริ่มแสดงวาทะ

ในขณะที่โต้แย้งอุบาสีคฤหบดี ยืนยันเช่นเดียวกับนิครนถ์หนุ่มคนก่อนว่า “ทางกายมีโทษมากกว่า”

“คนที่สำรวมระวัง แต่ยังเดินไปเหยียบสัตว์เล็ก สัตว์น้อยให้ตาย ผลเป็นเช่นไร” พระสัมมาสัมพุทธเจ้าถาม

“ถ้าไม่มีเจตนา ก็มีโทษน้อย” “ถ้ามีเจตนาเล่า” “มีโทษมาก”

พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายกตัวอย่างเมืองนาลันทาว่ามีคนและสัตว์อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากทรงถามว่า ถ้าหากมีคนคิดจะฆ่าคนและสัตว์ทั้งหมด ด้วยดาบเดียวจะทำได้หรือไม่ ตอบว่า “ทำไม่ได้” ทรงถามเพิ่มว่า ถ้าหากคนมีฤทธิ์ทางจิต สามารถทำได้หรือไม่ ตอบว่า “ได้”

กล่าวได้ว่า การสนทนาของพระพุทธองค์ข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่าการกระทำทางใจ มีโทษมาก ดังนั้น ถ้าหากจะแก้ปัญหา ควรจะแก้ด้วยตนเองการเริ่มต้นแก้ตรงนี้จะย่อมจะมีผลมากเช่นกัน พระพุทธองค์ได้กล่าวอีกว่ามนุษย์มีการกระทำเพราะมนุษย์ต้องแสวงหาชีวิตที่ดีที่สุดในชีวิตให้กับตนเอง เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล นั้นเกิดจากความเชื่อเกี่ยวกับผลกระทบของการกระทำ เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตนเอง เป็นการมองชีวิต มองตัวเอง และมองผู้อื่น ทุกคนนั้นมีการกระทำที่ต่างกันไปแต่สิ่งที่ทุกคนคิดนั้นมีเหมือนกันคือ พยายามรักษาสุขภาพให้แข็งแรง รู้จักตนเองอย่างแท้จริง มีความหวัง และต้องได้รับการยอมรับจากสังคม

การปฏิบัติตนตามหลักเบญจศีล

คนไทยยุคใหม่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่นับถือพระรัตนตรัยเพียงลมปากเท่านั้น แต่มีพฤติกรรมสวนทางกับการเลื่อมใสศรัทธาเป็นส่วนใหญ่ การพัฒนาพฤติกรรม ได้แก่ ทางกาย ทางวาจา และทางใจให้ดียิ่งขึ้นต้องอาศัยเจตนาเป็นที่ตั้งใจจดจ่ออย่างมีสติสัมปชัญญะ ไม่ก้าวล่วงกิเลส มีเมตตา มีคุณธรรม ปฏิบัติตามหลักศีลมากหรือน้อยเพียงไรเพราะศีลเป็นรากฐานของคุณธรรมอื่น ๆ ไม่ประมาทมัวเมาจนตกเป็นทาสของโลกและชีวิตในทางที่ไม่ถูกต้องที่จะเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ ต้องอาศัยสติ รู้จักมอง รู้จักพิจารณา รู้จักวางตัว วางใจต่อความเป็นจริง ก็เพื่อชนะความโลภ ความโกรธ ความหลง ศีลเป็นจุดศูนย์รวมกระบวนการทำงานของจิตและบุคคลจะมีคุณธรรมได้ก็เริ่มจากจิตใจเป็นสำคัญจนสามารถรักษาศีลได้อย่างบริสุทธิ์ แนวทางพระพุทธศาสนาสอนในเรื่องการมองตนเองเป็นจุดเริ่มต้นในการรู้เรื่องเกี่ยวกับตัวเราก็อาศัยการเรียนรู้ในระบบสรรพสิ่ง

ในอีกมุมมองหนึ่งการศึกษาในปัจจุบันมนุษย์รู้เรื่องโลกภายนอก มนุษย์กำลังอยู่ในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสภาพแวดล้อมที่ประเทศต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้นเรื่อย ๆ กล่าวได้โดย

ยอว่ามนุษย์ไม่รู้จักคำว่า มิตร ความเป็นพี่น้อง มนุษย์ไม่ได้เรียนรู้ที่จะอยู่ด้วยกัน มนุษย์จึงไม่รู้อะไรเกี่ยวกับการอยู่ด้วยกันนั้นควรทำอะไร เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนี้ กล่าวได้ว่ามนุษย์ขาดความรู้ในเรื่องของความเป็นมนุษย์

การศึกษาในยุคปัจจุบันพบว่าคนไทยจะมีการศึกษาสูงขึ้น ประชาชนอ่านออกเขียนได้เพราะการศึกษาภาคบังคับของรัฐบาล แต่ในทางกลับกัน การศึกษาที่สูงกลับไม่นำพาให้คนในสังคมได้พบกับความสุขหรือความสงบภายในจิตใจ ดังคำกล่าวของท่าน พุทธทาสภิกขุ ว่า “ยิ่งเรียนยิ่งไม่รู้ ยิ่งศึกษายิ่งไม่เข้าใจ ยิ่งเรียนยิ่งหลงยาเสพติด ยิ่งเรียนก็ยิ่งบ้ากาม ยิ่งเรียนก็ยิ่งไม่มีสถาบันการศึกษาแห่งผู้มีบุญคุณ ยิ่งเรียนยิ่งหลงลู่สถาบันศักดิ์สิทธิ์ ยิ่งเรียนยิ่งเจริญด้วยอบายมุข และยิ่งเรียนยิ่งเห็นกงจักรเป็นดอกบัว” (พุทธทาสภิกขุ (อินทปัญญา), 2549)

สำหรับด้านศาสนาความเสื่อมถอยทางจริยธรรม วัฒนธรรม และชาติจิตสำนึก การประพุดิผิดพระธรรมวินัยของพระภิกษุสามเณร เป็นปัญหาที่วิกฤตที่สุดในปัจจุบัน เพราะพระภิกษุสามเณรเป็นตัวแทนของศาสนา ความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพระพุทธศาสนานั้น ส่วนหนึ่งมาจากการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุสามเณร หากท่านเหล่านั้นประพุดิผิดพระธรรมวินัยแล้ว ย่อมมีผลต่อศรัทธาของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จริยธรรมกับศาสนาจึงมีความเกี่ยวข้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในลักษณะที่ทุกศาสนาล้วนส่งเสริมให้บุคคลทำความดีจริยธรรมมีพื้นฐานการตัดสินใจคุณค่าอยู่ในเกณฑ์ของศาสนา และศาสนาก็มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นรากฐาน

ศีล 5 เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตด้วยปกติในสังคมเพราะว่าด้วยการที่มีศีลครบถ้วนบริบูรณ์ ศีลเกิดจากสามัญสำนึกของมนุษย์ที่สำคัญเพื่อที่จะอยู่ในสังคมอย่างสงบสุขปลอดภัยไม่ต้องกลัวภัยอันตรายจากใด ๆ หรือเป็นผู้ที่ถูกเบียดเบียนหรือถูกกระทำ ศีลในทางพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่ามีานิสงส์มาก ผู้ใดมีศีลผู้นั้นชื่อว่า เป็นผู้ปกติ การนำหลักศีล 5 เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันตามลักษณะของปัญหา ตามสติปัญญาและความประสงค์ของบุคคลคำสอนทั้งหมดเป็นระบบการปฏิบัติคำสอนเฉพาะผู้นำไปปฏิบัติเท่านั้น

(พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช, 2551) ได้กล่าวว่า เบญจศีล แปลว่า ศีล 5 ข้อ หมายถึง การงดเว้นจากการกระทำบาป 5 ประการ ได้แก่ งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ งดเว้นจากการลักทรัพย์ งดเว้นจากการประพุดิล่วงละเมิดทางเพศ งดเว้นจากการพูดเท็จ งดเว้นจากการดื่มสุราและยาเสพติด เบญจธรรม หมายถึง ข้อที่ควรปฏิบัติ 5 ประการ คือ เมตตากรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ สติสัมปชัญญะ

ความหมายของเบญจศีล เบญจศีลเป็นหลักพื้นฐานการดำเนินชีวิตของมนุษย์ซึ่งเป็นหลักของการหักห้ามจิตใจไม่ให้ปฏิบัติในสิ่งที่คิดว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นไม่พอใจ และเป็นหลักการปฏิบัติที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความพอใจหลักพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับโลกมนุษย์มาตลอด

ผู้เขียนจะได้สรุปเกี่ยวกับข้อปฏิบัติของศีล ข้อที่ควรศึกษา ปฏิบัติด้วยการละเว้น ไว้ดังต่อไปนี้ด้วยการสำรวมกายวาจาให้มีความสงบเรียบร้อยภายในกฎระเบียบข้อบังคับที่ได้วางเอาไว้เป็นกฎระเบียบของสังคมมนุษย์สำหรับควบคุมความประพฤติของมนุษย์ทั้งกาย ทางวาจา ให้เรียบร้อย ศีล 5 ประกอบด้วยสิกขาบท มี 5 ประการดังนี้ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 11 ข้อ 286: 246)

1. เว้นจากฆ่าสัตว์มีชีวิต
2. เว้นจากการถือเอาของที่เจ้าของมิได้
3. เว้นจากการประพฤติดิฉินในกาม
4. เว้นจากการกล่าวเท็จ
5. เว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุรา และเมรัย เป็นต้น

(แก้ว ธารา, 2557) ศิลถ้าเรามองผิวเผินเป็นการรักษากายและวาจาเท่านั้น แต่การจะรักษากายและวาจาได้นั้น ต้องรักษาใจเป็นสำคัญ การรักษาศีลก็เท่ากับการขัดเกลาจิตใจให้ผ่องใส โดยใช้ศีลเป็นตัวควบคุมจิตใจไม่ให้คิดทำความชั่วเรามีความรักตัวเอง ต้องการความสุข รวมถึงความปลอดภัยในชีวิต คนอื่นๆ ก็ย่อมต้องรู้สึกและมีความต้องการเช่นเดียวกับเรา เหตุนี้เองถึงแม้ว่าโลกใบนี้จะไม่มีการบูชาศาสนา การจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ไม่ใช่เรื่องยาก เพียงแต่เราต้องปฏิบัติตามหลักต่างๆ ของศีล 5 อย่างครบถ้วน เคร่งครัด และสม่ำเสมอ แน่นนอนว่ายังไม่มีใครเป็นมนุษย์ที่ดีพร้อมไปทุกอย่างก็จะลงตัวเอง

ที่ผู้เขียนจะได้สรุปเป็นตารางแสดงถึงศีลแต่ละข้อเพื่อให้เป็นการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของประชาชนในชุมชนอย่างสันติสุข

ศีล 5	ผลที่สังคมจะได้รับ/การประพฤติปฏิบัติ
ศีลข้อที่ 1 ปาณาติบาต ละเว้นจากการฆ่า	- การไม่ทำร้ายเบียดเบียนกันและกันปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน เกิดมิตรไมตรีต่อกัน รวมถึงไม่เบียดเบียนสัตว์เล็กสัตว์ใหญ่ให้ได้รับอันตรายด้วย
ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี แปลว่า เจตนางดเว้นจากการถือเอาของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้	- เกิดความรู้สึกเคารพในทรัพย์สินของผู้อื่น - สังคมมีความช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้อเฟื้อแบ่งปันซึ่งกันและกัน
ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิฉฉา จารา เวรมณี แปลว่า เจตนาเว้นจากความประพฤติดิฉินในกาม	- เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่น และทำให้ทุกคนมีน้ำใจ มิตรไมตรีในการที่จะอยู่ร่วมกันได้
ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี แปลว่า เจตนา งดเว้นจากการพูดเท็จ	- การใช้วาจาสุภาพต่อผู้อื่น ไม่ใช้วาทะก้าวร้าวต่อผู้อื่น อันจะเป็นสาเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท - เคารพสิทธิและเสรีภาพอันชอบธรรมของผู้อื่นในชุมชนไม่เป็นการส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน/สังคม
ศีลข้อที่ 5 สุราเมรัยมชขปมาทภูฏานา เวรมณี แปลว่า เจตนางดเว้นจากน้ำเมา	- การไม่ดื่มสุราเมรัย สิ่งเสพติดให้โทษ การไม่เล่นการพนันหรืออบายมุขทุกชนิดทำให้การอยู่ร่วมกันของประชาชนในชุมชน/สังคมการดำเนินชีวิตไปอย่างสันติสุข

กล่าวได้ว่า ศิล คือข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามนอกจากนี้ ศิลยังหมายถึงความเย็นของศีรษะความเกษมสุขความสำรวมและความไม่ก้าวล่วงละเมิด “มีการสำรวมกาย วาจาของตนให้มีความสงบเรียบร้อยพูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่น่าประโยชน์มาสู่ตนและผู้อื่น” (พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตตญาณ), 2534) ดังนั้น ศิล จึงหมายถึงการสำรวมกายวาจาให้มีความสงบเรียบร้อยภายในกฎระเบียบข้อบังคับที่ได้วางเอาไว้เป็นกฎระเบียบของสังคม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เบญจศิล หมายถึง ข้อกำหนดหรือข้อปฏิบัติเบื้องต้นในการเว้นจากทำชั่วโดยการรักษากายและวาจาให้เป็นปกติเพื่อช่วยให้กิจกรรมของสังคมดำเนินไปได้อย่างปกติสุขทั้งส่วนปัจเจกบุคคลและสังคมโดยรวม อนึ่ง ศิล หมายถึง ข้อกำหนดขั้นต้นที่ใช้สำหรับควบคุมความประพฤติหรือพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมให้ดำเนินชีวิตไปอย่างปกติสุขกลมกลืนไปกับปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยให้มนุษย์สำรวมกาย วาจา ไม่ให้ไปล่วงเกินตนเองและผู้อื่น และเมื่อมนุษย์เราได้ประพฤติหรือปฏิบัติตาม สังคมก็จะสงบสุข เป็นต้น.

การประยุกต์ใช้ศิล 5

สังคมไทยปัจจุบัน เป็นสังคมที่เห็นคุณค่าทางวัตถุมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ ยิ่งพัฒนาไปเท่าใด จะยิ่งเกิดปัญหาจากการพัฒนาเท่านั้นยิ่งมีวัตถุสนองความต้องการมากเท่าใดยิ่งไม่รู้จักพอ คนไทยในยุคโลกาภิวัตน์ จึงมีปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นมากมาย การเปลี่ยนแปลงทางสังคมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ซึ่งมีได้หลายแบบเช่น เปลี่ยนแปลงขนาดของความสัมพันธ์จากขนาดใหญ่เป็นขนาดเล็ก หรือจากขนาดเล็กเป็นขนาดใหญ่ มนุษย์ในสังคมปัจจุบันชอบตรวจสอบคนอื่น ไม่ยอมหันมาตรวจสอบตนเอง ดังคำสอนที่ว่า จงเตือนตนด้วยตนเอง หรือ จงตั้งตนไว้ในคุณธรรมก่อน แล้วจึงสอนคนอื่น ทำได้เช่นนี้จึงจะไม่มัวหมอง ไม่ควรแต่คิดหาความผิดของคนอื่น หรืออรรถที่เขาทำหรือยังไม่ทำ แต่ควรพิจารณาตนว่า อะไรที่ตนทำแล้วหรือยังไม่กระทำ

ระบบการศึกษาอบรมของไทยในปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากประเทศทางตะวันตก สอนให้รู้เรื่องภายนอกตัว มิได้เน้นว่าเมื่อเรียนรู้เรื่องของคนอื่นแล้ว ให้หันมาตรวจสอบตนเองบ้าง ระบบการศึกษาเช่นนี้เมื่อตนมีข้อบกพร่องอะไรกลับมองไม่เห็น หรือแกล้งทำไม่สนใจ พฤติกรรมของมนุษย์ประการสำคัญ คือ มีศรัทธาเลือนลอย คนไทยนับถือพุทธที่นับถือพระรัตนตรัยจึงควรพึ่งตนเอง ยึดเอาพระรัตนตรัยเป็นแรงบันดาลใจ ไม่ดูถูกความสามารถของตนเอง เป็นต้น

เมื่อกล่าวถึงหลักพระธรรมและพระวินัยที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงและบัญญัติไว้นั้น พระองค์ทรงประสงค์ให้เป็นตัวแทนในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ อันจะส่งผลให้เกิดความดำรงคงมั่นอยู่ได้อย่างยั่งยืนของพระพุทธศาสนา และให้เกิดความสันติสุขของมวลมนุษย์ในสังคมโดยรวม และเมื่อกล่าวถึงพระวินัยในส่วนแห่งศิล โดยเฉพาะศิล 5 จัดเป็นข้อปฏิบัติสากลของมวลมนุษย์หากมนุษย์สามารถอยู่คนเดียวตามลำพังในโลกนี้ได้ ศิล ก็ไม่มีความจำเป็น แต่มนุษย์จำต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นคณะและเป็นสังคม ศิลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งและมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคนในการอยู่ร่วมกันรวมถึงความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน (วงศกร เพิ่มผล, 2555)

การประยุกต์ใช้ศีล 5 การประยุกต์ หมายถึง การปรับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์สมัยใหม่โดยการใช้ศาสตร์สมัยใหม่เป็นตัวตั้งแล้วนำหลักธรรม เพื่อช่วยให้เกิดความสมบูรณ์ด้วยมิติทางศีลธรรมในศาสนา ซึ่งใช้กับการศึกษาในรูปแบบธรรมประยุกต์หรือที่เรียกว่า ธรรมวิทยาหรือธรรมโมโลยี (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2557) (Dham ology) คำว่า การประยุกต์ศีล 5 จึงหมายถึงการปรับใช้ประโยชน์ในศีล 5 ซึ่งเป็นการปรับใช้หลักธรรมให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยศาสตร์สมัยใหม่เป็นสะพาน เพื่อจะช่วยให้หลักธรรมเป็นโอกาสไม่ล้าสมัย เพราะสามารถปรับเข้ากับวิถีชีวิตของคนในยุคปัจจุบันได้ และเป็นการช่วยนำศีลธรรมให้กลับมาสู่โลกนี้ด้วย เมื่อใดที่มนุษย์รักษาศีล 5 ได้ครบ ความเป็นมนุษย์ก็มีความสมบูรณ์ มีกายเป็นปกติ มีวาจาเป็นปกติ และมีใจเป็นปกติ เมื่อใดประพฤติดีศีล 5 ความเป็นมนุษย์ก็จะลดลงไปตามส่วน ศีล 5 จึงเป็นเครื่องวัดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ว่าจะมีมากน้อยเพียงใด และเป็นหลักมนุษยธรรม หรือหลักธรรมที่ปฏิบัติแล้วทำให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ การรักษาศีล 5 จึงเป็นปกติของมนุษย์ ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำสุด หรือเป็นวินัยทางธรรมเบื้องต้น 5 ประการ ซึ่งจะควบคุมมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

สรุป

การยกระดับมาตรฐานการดำเนินชีวิตให้กับสังคมไทยในอนาคตต้องเริ่มจากการพัฒนาคนในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์ไม่อาจแยกตนเองออกไปอยู่อย่างโดดเดี่ยวแต่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเกื้อกูลสนองตอบความต้องการกันและกัน การดำเนินชีวิตอยู่ประจำวันของคนเรานั้นควรตั้งกฎเกณฑ์ หรือระเบียบข้อบังคับให้กับตนเองเพื่อให้การครองชีวิตอยู่อย่างประเสริฐทั้งทางกาย วาจา และใจคือมีศีล 5 ซึ่งเป็นหลักธรรมพื้นฐานในพระพุทธศาสนา ในการดำเนินชีวิต

ตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาในส่วนที่เกี่ยวกับความประพฤติที่ดีงาม ได้แก่ ศีล 5 โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งเน้นที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่สังคมในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ศีล 5 ประการนี้เรียกว่าหลักมนุษยธรรม แปลว่า ธรรมสำหรับมนุษย์ธรรมอันทำให้คนเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติดีในกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัย เพื่อความประพฤติให้ถึงความเป็นปกติทางกาย ทางวาจาและทางใจ คือ มีความสำรวมระวัง อาศัยเจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากความชั่วหรือทุจริตทางกายกรรม วาจกรรม มโนกรรม อาศัยหลักศีล 5 ทั้งหมดนี้เป็นลักษณะที่ตั้งแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย นอกจากนั้นยังเป็นการพัฒนาชีวิตให้มีแก่นสารด้วยความรู้เท่าทันความโลก ความโกรธ ความหลงที่เกิดขึ้นในจิตใจ เป็นผู้มีเมตตากรุณา มีหิริโอตตัปปะมีความซื่อสัตย์สุจริตธรรม จึงส่งผลให้พฤติกรรมของตนเองแสดงออกมาในทางที่ดีและสามารถจะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2534). **องค์การกับมนุษย์สัมพันธ์**. กรุงเทพมหานคร: อักษรวิทยา.
- แก้ว ธารา. (2557). **ศีล 5 ชุบชีวิตลิขิตกรรม**. กรุงเทพมหานคร: ปราชญ์สำนักพิมพ์.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2551). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์คำวัด**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 10, บริษัท เอส. อาร์. พรีนติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด: กรุงเทพมหานคร.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). **พุทธศาสนากับการแนะแนว**. หนังสือสรุปการบรรยายที่วิทยาลัยครูสวนดุสิต (ราชภัฏสวนดุสิต) เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2531.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2557). **วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ). **นิเทศธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 1.
- พระสรวิชัย อภิปัญญา (ดวงชัย). **จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ: แนวคิด หลักการและแนวปฏิบัติ**. บทความวิชาการ, สืบค้นเมื่อ, 24 ธันวาคม 2563. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา. (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) <https://www.mcu.ac.th/article/detail/285>.
- พุทธทาสภิกขุ (อินทปญฺโญ). (2549). **การศึกษาของโลก**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม.
- พุทธทาสภิกขุ. (2538). **คู่มือมนุษย์ (ฉบับสมบูรณ์)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- วงศ์กร เพิ่มผล. (2555). “ศีล 5: มิติอารยธรรมสากล”. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา**. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย).
- วสิน อินทสระ. (2541). **พุทธจริยศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทองกวาว.
- พระปลัดสมบัติ ฐิตญาโณ และคณะ. (2558). “การจัดความรู้ตามแนวพุทธธรรมในโรงเรียนจังหวัดนครสวรรค์”. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2558.
- พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคุณ, บุญร่วม คำเมืองแสน, ปณณพงศ์ วงศ์นาศรี. (2561). “รูปแบบการดำเนินการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี”. **วารสาร ศึกษาศาสตร์ มมร**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2561).
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2544). **ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนอักษรพิมพ์ จำกัด.
- พระสมุห์พุฒิพงษ์ พุทธิวิโส และคณะ. (2563). **การเข้าใจธรรมชาติของผู้ร่วมงาน**. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาจุฬาฯ สุรินทร์ ครั้งที่ 1 The 1st MCUSR National Conference พุทธบูรณาการ อารยธรรมวนัมมืองแหกรสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน.